

Nebojša Pop-Tasić

BOVARY

SATIRIČNA GANLJIVKA PO MOTIVIH ROMANA GUSTAVA
FLAUBERTA

Liki:

Sodnik

Emma

Charles

Vikar

Profesor

Oče Rouault

Vikont

Neznani gospod

Lekarnar

Leon

Župnik

Rodolphe

Govornik na poljedelskem shodu

Hippolite

Vratar v katedrali

UVODNI NAGOVOR

EMMA (v publiko)

In še enkrat od začetka.

Življenje. Življenje je slovar, poln razmetanih, neurejenih besed, ki jih poskušamo razumeti in sestaviti v nekakšno razumljivo celoto. Potem poskušamo živeti. Te besede.

Svet.

Svet je knjižnica. Vsak človek je knjiga. Vsaka knjiga ima naslov po človeku. Knjiga, ki jo piše nevidni Pisatelj.

Torej, jaz nisem živ človek. Sem izmišljen lik, prikazen, nekdo, ki ga lahko, vendar ne nujno, vzamete zares. Moja fiktivna notranjost vsebuje vse zamolčane nežnosti, pa tudi vse neopevane krutosti. Lahko bi rekli – tisto najhujše. Prav ta skrajnost mi daje obseg, težo in višino. Kar predstavljam in govorim, sploh ni pomembno. Tako kot pri vaškem norcu – zelo pomembno je, če se nekdo ne more spomniti, kaj sem in če sem sploh govorila.

Kot muha sem: moj obstoj s svojim brenčanjem vedno nekoga spominja na nekaj. Imam tudi eleganco ščurka – tisto, na kar spominjam, je majhno, črno, ovito je s temo in ko ga osvetli luč, panično beži nazaj v mrak.

Ne morem reči: »Jaz sem,« ker ne vem, kdo sem. Če te tolmačijo in določajo sto in več let, potem je zares težko reči – kdo si. Vem le, da nisem ena izmed tistih, ki dajejo ljubezenske izjave. Jaz delam hujše reči. Sem vodnica skozi gore ljubezni in moja steza pelje do ravnice sovraštva. Ne prosim za pomoč ali usmiljenje. Z mano je treba ravnati čimbolj kruto.

Lahko me žalite, poškodujete, pohabite, ubiti pa me ne morete. Nesmrtna sem. Jaz, Emma. Jaz, Emma. Jaz, Emma. Emma ... Bovary. Še enkrat. Od začetka.

OBSODBA

SODNIK (*v publiko*)

Torej, kakšen je naslov romana? Madame Bovary. To je naslov, ki sam po sebi ničesar ne pove. Obstaja tudi podnaslov: provincialna morala. Tudi podnaslov ničesar določenega ne pove, lahko pa nekaj zaslutimo. To so slike iz vsakdanjega življenja. Knjiga se začneja s soprogom, Charlesom Bovaryjem, z njim se tudi konča, ampak najpomembnejši portret v tem delu, tisti, ki osvetljuje vse druge slike, je očitno portret gospe Bovary.

Zdaj pripovedujem.

Charles Bovary je sprejet na gimnazijo in že kot otrok napoveduje, kakšen bo kot soprog. Je nenavadno top in plah, tako boječ, da ko ga profesor vpraša, kako mu je ime, on najprej odgovori: Charbovary. Tako top je, da dela, ampak ne napreduje. Nikoli ni prvi v razredu, pa tudi zadnji ni. To je slika, če ne slabega, vsaj smešnega gimnazijca. Ko konča gimnazijo, odide v Rouen, da bi študiral medicino. Stanuje v čumnati v četrtem nadstropju, ki gleda na Seino. Mati mu je najela to sobo pri nekem barvarju, svojem znancu. Charles pogosto obiskuje gostilne, izostaja od pouka in nima drugih strasti, razen da rad igra domine. Tako študira medicino in polagoma mu uspe pridobiti, no, če ne titule doktorja medicine, vsaj titulo zdravnika. Takšen je torej gospod Bovary.

Hoče se poročiti in mati mu najde ženo, vdovo nekega rubežnika iz Dieppa. Je poštena in grda, stara je petinštirideset let in ima tisoč dvesto liver letnega dohodka. Ampak nekega lepega dne notar, ki mu je zaupala glavnico svoje rente, pobegne v Ameriko in

nesrečna ženska je tako prizadeta, da od tega umre.

Ko gospod Bovary postane vdovec, začne premišljevali, da bi se znova poročil. V tem premišljevanju mu ni treba iti predaleč. Takoj mu pride na um gospodična Emma Rouault, hčerka nekega zakupnika iz sosednje vasi, ki je bila vzgojena pri uršulinkah v Rouenu. Torej, zdravnik pride, nima posebnih zahtev glede dote in zadeva je urejena. Gospod Bovary je na kolenih pred svojo ženo, je najsrečnejši in najbolj slep med vsemi soprogi na svetu. Edina skrb mu je, da izpolnjuje želje svoje žene. In tukaj se vloga gospoda Bovaryja izgublja. Začenja se zgodba gospe Bovary.

Ali je gosa Bovary ljubila svojega moža? Ali si je vsaj prizadevala, da bi ga vzljubila? Ne, in to se vidi že v uvodnem prizoru iz njunega zakona. Pred njo so se odpirali novi razgledi, novo življenje. Lastnik gradu Vaubyessard je priredil velik ples, povabili so tudi gospoda in gospo Bovary. Tam je srečala vojvodo Laverdiera, ki je bil nekoč zelo priljubljen celo na cesarskem dvoru. Plesala je valček z nekim vikontom in doživela nenavadno razburjenje. Od tega trenutka je zaživela novo življenje. Njen mož in vse, kar jo je obkrožalo, ji je postalo neznosno. Nekega dne, ko je nekaj iskala v omari, si je porezala prst s kovinsko žico. To je bila žica iz njenega poročnega šopka. Da bi jo rešil dolgčasa, ki jo je pošteno najedal, je gospod Bovary žrtvoval svoje paciente in se preselil v Yonville. In tam se je zgodil prvi padec. Prva oseba, ki jo je gosa Bovary srečala v Yonvillu in s katero se je začela spogledovati, ni bil mestni notar, temveč odvetniški pripravnik pri tem notarju, gospod Leon Dupuis. Neizkušen mladenič, ki je študiral pravo in se pripravljaj na selitev v prestolnico. Vsak drug sopro

razen gospoda Bovaryja bi bil nejevoljen zaradi pogostih obiskov tega mladeniča. Ampak gospod Bovary je bil tako prostodušen, da je verjel v krepost svoje žene. Leon je imel zaradi pomanjkanja izkušenj enako mnenje. Torej, Leon je odpotoval v Pariz, njegova priložnost je bila zamujena. Ampak priložnosti za gospo Bovary ni zmanjkalo.

Pripovedujem naprej.

V bližini Yonvilla je živel neki gospod, Rodolphe Boulanger. Star je bil štiriintrideset let in je bil togotnega značaja. Imel je veliko uspeha pri lahkih ženskah. Prav v tem obdobju je bila njegova ljubica neka igralka, ki pa se je začela rediti. Rodolphe je opazil gospo Bovary, ki je bila mlada in mikavna, in se odločil, da si bo iz nje naredil novo ljubico. To ni bila težka naloga, dovolj so bile tri priložnosti, in sicer ... Prvič, ko je prišel na poljedelski shod, drugič, ko je prišel k Bovaryjevim na obisk, in tretjič, ko je peljal gospo Bovary na jahalni sprehod, na priporočilo samega gospoda Bovaryja, ki je bil mnenja, da so takšni sprehodi dobri za zdravje njegove žene. In ob tej priložnosti, torej na jahalnem sprehodu, takoj ko sta zajahala v gozd, je prišlo do padca. Pa ne s konja, seveda. Ljubezenska snidenja so se nizala na Rodolphovem gradu, pogosto pa kar na zdravnikovem vrtu. Ljubimca sta dosegla skrajne meje pohotne naslade! Gospa Bovary je v svoji obnorelosti zahtevala, da jo Rodolphe ugrabi. Rodolphe si ji ni upal povedati resnice, temveč ji je napisal pismo, v katerem je na vse mogoče načine poskušal razložiti, da je ugrabitev nemogoča. Ko je prejela pismo, se je gospa Bovary počutila, kakor da bi jo udarila strela. Dobila je živčni napad, potem pa še tifozno vročico. Vročica je ubila ljubezen, bolnica pa je preživela.

Po padcu z Rodolphom se je pri gospe Bovary pojavil verski zanos, ki pa ni trajal dolgo. Kmalu se je znova pohujšala. Njen soprog je bil mnenja, da bi gledališče lahko pozitivno vplivalo na njeno okrevanje in jo je zaradi tega odpeljal v Rouen. V loži nasproti njune je sedel Leon Dupuis, prav tisti mladenič, odvetniški pripravnik pri mestnem notarju, ki je študiral pravo v Parizu in se od tam vrnil zelo izobražen in izkušen. Obiskal je gospo Bovary in ji predlagal sestanek. Gospa Bovary je pristala in naslednjega dne sta se srečala v katedrali. Ko sta zapuščala katedralo, ji je Leon predlagal, da si najameta kočijo. Ona se je najprej upirala, ampak Leon ji je razložil, da se tako dela v Parizu, torej ni razloga, da se tako ne bi delalo tudi v Rouenu. Do padca je prišlo v kočiji! Ljubezenska snidenja z Leonom so se nizala, tako kot poprej z Rodolphom, najprej v zdravnikovi hiši, potem pa v hotelski sobi, ki sta jo najela v Rouenu. Nazadnje jo je začela dolgočasiti tudi ta zveza in tu se začne – groza.

Gospa Bovary potratno razmetava denar, streže lastni nečimrnosti in kupuje darila za Rodolpha in Leona. Živi razkošno. Da bi poravnala račune, podpisuje veliko menic. Od moža dobi pooblastilo, da lahko upravlja z družinskimi financami. Kar je najhujše, posluje z nekim oderuhom, ki ji radodarno daje v podpis menice in ko jih ona ne more pravočasno izplačati, jih on obnavlja na ime svojega partnerja. Potem pridejo zapečateni dokumenti, protesti, obsodbe, rubež in končno oglas o prodaji nepremičnin. Gospod Bovary ni vedel ničesar! V skrajni stiski njegova žena vsakogar prosi za denar in ga ne dobi od nikogar. Leon nima denarja in ko ga gospa Bovary pregovarja, naj ga ukrade, se on

prestrašen umakne. Ponižana do skrajnosti gospa Bovary odide k Rodolphu, zaman, kajti Rodolphe nima tri tisoč frankov. Ostane ji samo en izhod, porojen iz nizkotnega nagona, da bi sebe opravičila pri možu. Ne, ne zato, da bi mu pojasnila zadeve, kajti ta soprog je tako velikodušen, da bi ji odpustil, to pa je ponižanje, ki ga gospa Bovary ne želi sprejeti. Torej, ona se zastrupi. Emma Bovary, ženska, ki je zanemarila svojega otroka, otroka, ki jo je potreboval, ženska, ki je zaničevala svojega moža, ki jo je ljubil, prešuštnica, uničevalka družine ... Se zastrupi. Ostudna, pokvarjena in podla, ženska nenasitnih strasti, pošastno bitje z izprijeno domišljijo! Ali je mogoče takšni osebi odpustiti ali se je usmiliti? Je mogoče takšno osebo ... kaj? Ljubiti? Emma Bovary, to je ime, ki globoko žali ves ženski rod.

Potem so številni žalostni prizori. Mož sedi zraven trupla svoje žene. Ukaže, da mu prinesejo njeno poročno obleko, v kateri bo pokopana. Posmrtno ostanke naj položijo v tri krste, eno iz hrastovega lesa, drugo iz mahagonija in tretjo iz svinca.

Potem nekega dne gospod Bovary odpre pisalno mizo in v predalu najde Rodolphovo sliko ter njegova in Leonova pisma. Človek bi pomislil, da bo po tem odkritju njegova ljubezen ugasnila. Ne, nikakor. Postane še večja, ogenj v njem se znova vname, čeprav so jo imeli tudi drugi moški. Ljubi jo, že mrtvo, in živi od spominov, zanemarljivo svoje paciente in družino, zapravlja še zadnje ostanke svojega imetja in nekega dne ga najdejo mrtvega na vrtu. V rokah drži dolg pramen črnih las.

Torej, to je to. Povedal sem vam vse in ničesar nisem izpustil.

KATEKIZEM

VIKAR

Kako spoznaš svojo bedo?

EMMA

Svojo bedo spoznam iz božje postave.

VIKAR

Kaj torej od nas zahteva božja postava?

EMMA

To nas uči Kristus v Mateju 22: Ljubi Gospoda, svojega Boga iz vsega svojega srca in iz vse svoje duše in iz vse svoje pameti. To je prva in največja zapoved. Druga pa je tej podobna: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Na teh dveh zapovedih je utemeljena postava in preroki.

VIKAR

Ali je torej Bog ustvaril človeka hudobnega in popačenega?

EMMA

Ne. Bog je ustvaril človeka dobrega in po svoji podobi, to je resnično pravičnega in svetega, da bi lahko v resnici spoznal Boga, svojega Stvarnika, ter ga iz srca ljubil in živel z njim v večni blaženosti, ga hvalil in slavil.

VIKAR

Od kod potem tako popačeno stanje človeka?

EMMA

Zaradi padca in neposlušnosti naših prastaršev Adama in Eve v raju je postala naša narava zastrupljena, ker smo vsi v grehu spočeti in rojeni.

VIKAR

Smo torej tako popačeni, da smo nesposobni za vse dobro in nagnjeni samo k hudemu?

EMMA

Da, če nismo prerojeni v Svetem Duhu.

VIKAR

Kaj razumeš pod „božja previdnost“?

EMMA

Vsemogočno in vseprisotno božjo moč, po kateri On s svojo roko vzdržuje in vlada nebu in zemlji z vsem stvarstvom, da listje in trava, dež in suša, rodovitnost in nerodovitnost, jed in pijača, zdravje in bolezen, bogastvo in siromaštvo in vse, k nam ne prihaja slučajno, ampak iz njegove očetovske roke.

VIKAR

Zakaj se ti imenuješ kristjanka?

EMMA

Ker sem po veri ud Kristusa ter sodeležna njegovega pomaziljenja, da njegovo ime tudi pripoznam, se mu dajem kot živa žrtev ter se s svobodno vestjo v tem življenju bojujem proti grehu in satanu ter potem v večnosti skupaj z njim kraljujem nad vsem stvarstvom.

VIKAR

Odlično. Dobro si se naučila.

JEZUS

EMMA (*v publiko*)

Moj prvi moški je bil Jezus. Razumela sem ga kot ženska, torej sem ga razumela kot moškega, mogočnega, a nežnega, krutega, a sočutnega.

Jezus nima drugega telesa razen mojega,

ne rok ne nog razen mojih.

Z mojimi očmi gleda.

Z mojimi rokami se dotika sveta.

Z mojimi nogami hodi.

Moje roke, moje noge, moje oči, so njegovo telo.

Jezus nima drugega telesa.

Bila sem v samostanu in Jezus je bil moj moški.

A neka stara devica, potomka starodavne plemiške rodovine, ki je delala v pralnici, nam je posojala romane, ki smo jih na skrivaj brale. V njih je mrgolelo ljubezni, ljubimcev, ljubic, preganjanih gospa, ki so omedlevala v samotnih paviljonih, poštnih voznikov, ki so jih pobijali na vseh postajah, konj, ki so jih do smrti gonili, temnih gozdov, srčnih zmešnjav, priseg, ihtenja, solza in poljubov, čolničev v mesečini, slavčkov v grmovju, gospodov, hrabrih kakor levi, krotkih kakor jagnjeta, čednostnih, da nikoli tega, zmeraj lepo oblečenih in jokajočih kakor vrči. Takrat sem vzljubila morje samo zaradi viharjev in zelenje samo tedaj, kadar je na redko poganjalo med razvalinami. Sanjarila sem o starih omarah, stražnih dvoranah in minstreljih.

Iz samostana sem se vrnila domov. Bila sem otožna in blede. Z užitkom sem se predajala žalosti. Sanjarila sem o starih omarah, stražnih dvoranah in glasbi, ki

odmeva v starem gradu, kjer sem v svoji domišljiji
živela kot graščakinja, ki sloni s komolci na kamniti
plošči in s podbradkom v dlaneh zre v daljo, kdaj
pridirja beloperi vitez na svojem vrancu.

CHARLES

PROFESOR

Dajte, no, prosim, snemite to smešno kapo z glave.

Charles pohlevno sname smešno kapo.

PROFESOR

Perkusija.

CHARLES

Perkusija. Diagnostično sredstvo PERKUSIJA, PRETRKAVANJE, za ugotavljanje bolezni pljuč. Perkusija je metoda trkanja po telesu v območju prsi in zgornjega dela trebuha, da bi določili podkožne strukture. Uporablja se pri pregledu pljuč. S srednjim prstom ene roke tapkamo po srednjem prstu druge roke s kratkimi trki. Prst, po katerem trkamo, imenovan tudi pleksimeter, pritisnemo na tkivo. Perkusija je direktna in indirektna, odvisno, koliko prstov uporabljamo pri potrkanju. Pri zdravih pacientih lahko slišimo tri vrste perkusivnega zvoka: jasen, sonoren zvok, ki se dobi pri osebi, ki ima zdrav prsni koš in nastaja kot posledica trepetanja pljučnih alveol; torej, ta zvok je jasen, močan in globok. Plitev zvok se dobi pri perkusiji organov, ki ne vsebujejo zraka, torej jeter, vranice, srca, mišic ... Timpaničen perkusijski zvok ima posebno kvaliteto in se dobi s perkusijo organov ali votlih prostorov, ki vsebujejo zrak, torej črevesja in želodca. Ker je podoben zvoku, ki ga proizvaja boben ali timpanon, je ta perkusijski zvok imenovan timpanični perkusijski zvok.

PROFESOR

Effundatur sanguis? Kaj naredimo?

CHARLES

Puščamo kri, da se obnovi. Za permanentno zdravljenje pa predpišemo gorčični obliž za stimulacijo krvnega obtoka in poživljanje organizma. Zmletim gorčičnim semenom dodamo vročo vodo in dobro premešamo, tako da dobimo gosto zmes. Nanesemo na brisačo in jo ovijemo v debelo bombažno krpo. Položimo na kožo in pustimo delovati, dokler koža ni rdeča in topla, nato odstranimo.

PROFESOR

Prav, kolega Bovary. Dobro ste se naučili. Čestitam. Postali ste zdravnik.

(Na glavo mu povezne visok cilinder in mu strese roko.)

LJUBEZEN

EMMA (*v publiko*)

Charles je bil moj drugi moški.

OČE ROUAULT

Emma! Emma! Pošlji po zdravnika!

Pride Charles. Ima cilinder na glavi, dolg plašč in visoke jahalne škornje. V roki ima korobač. K njemu pride Emma. Charles sleče plašč, sname cilinder z glave in skupaj s korobačem vse da Emmi. Emma obleke odloži na drugem koncu odra.

EMMA

Oče si je zlomil nogo, ko se je vračal od soseda, kjer so praznovali svete tri kralje.

Emma ga pelje k očetu, ki leži na tleh. Charles poklekne in mu pregleduje nogo.

CHARLES

Zelo lep zlom, zelo navaden.

OČE ROUAULT

Zakaj nimate brade?

CHARLES

Je to pomembno?

OČE ROUAULT

Premladi ste za zdravnika in nimate brade. Ne zaupam mladim golobradim zdravnikom.

CHARLES

Prav, potem pa grem.

EMMA

Oh, ne, prosim vas. Ne zamerite mu. Zaradi bolečin je

spil veliko sadjevca.

Emma se s prosečim pogledom zastrmi v Charlesa. Charles se tudi zastrmi v njene oči. Stoji kakor začaran.

CHARLES

Prav, če je tako ...

Charles z odločnim gibom naravna kost na nogi Emminega očeta, ki zakriči. Charles se potem obrne k Emmi in se ponovno zastrmi vanjo.

CHARLES

Prinesite mi kakšne štiri deščice in kos platna, da mu naredim obvezo.

Emma odide in se takoj vrne z deščicami in kosom platna. Charles raztrga platno in poveže nogo očeta Rouaulta.

Kakšen mesec bo trajalo, da se mu kost zaceli. Prišel bom občasno pogledat, ali je vse v redu.

EMMA

Kdaj boste prišli?

CHARLES

Čez tri dni.

Strmi v Emmo.

Jutri.

Emma odide in se takoj vrne z njegovo obleko. Charles se obleče in se začne ozirati na vse strani, kakor da nekaj išče.

EMMA

Ali kaj iščete?

CHARLES

Svoj korobač.

Gre na drugo stran odra, Emma za njim, on se upogne, da bi vzel korobač,

ki je ostal na tleh. Emma se istočasno upogne in onadva trčita. Charles se, zmeden, zravna. Emma dvigne bikovko s tal in mu jo da. Charles vzame svoj korobač, udari enkrat po svojih škornjih in se obrne, da bi odšel.

EMMA

Nasvidenje.

Charles se obrne in se pokloni.

CHARLES

Nasvidenje. (*odide*)

EMMA

Oh, močan je, a nežen, krut, a sočuten.

SNUBITEV

Od vsepovsod se zasliši mukanje, kokodajsanje, lajanje, rezgetanje, kruljenje ... In čez nekaj časa vse utihne. Zasliši se prasketanje ognja in brenčanje muh.

OČE ROUAULT

Emma, nekaj te moram vprašati. Gospod Bovary čaka zunaj in sprašuje, ali bi se poročila z njim. Meni se zdi nekoliko slabe glave, ni ravno zet po moji želji.

Ampak pravijo, da je lepega vedenja, varčen in zelo učen, saj mi je lepo pozdravil zlomljeno nogo.

Mislim, da me ne bo hudo pestil zastran dote. Saj, itak moram prodati tistih dvajset oralov zemlje in mu lahko izplačam doto, pa še mi ostane, da vrnem dolg zidarju in sedlarju. Morda bi celo še kaj ostalo za popravilo stiskalnice. Torej, če hočeš ...

EMMA

Hočem. Rekla sem – hočem.

Pride Charles. Oblečen kakor prej. Emma gleda Charlesa, govori publiki; vzneseno, a obupano.

Oh, mislila sem, da je to moški, ki zna jahati, se
mečevati, razbijati kozarce, udariti z bikovko,
deklamirati, plavati skozi valovje življenja, in da se bo
zdaj začelo življenje, zdaj pride sreča ...

Gre k Charlesu. On jo objame.

... v poštnih kočijah, za višnjevimi svilenimi zavesami
se bova korakoma vozila po strmih cestah in poslušala
voznikovo pesem, ki med žvenkljanjem kozje črede in
zamolklim šumom slapov odmeva po gorovju. In ko
bo sonce legalo v zaton, bova na obali zaliva dihala
vonjavo citronovcev. In zvečer, ko bova stala sama na
terasi vile, se bova držala za roke in gledala zvezde.
(v publiko) In potem sem, na vrtu najinega prvega
doma, v soju polne lune strastno recitirala Lamartina:

Srce me vleče na breg južnega morja,
kjer topel val alojam šepeta,
*pod Etno, kjer od plodnega pepela
planjava kot vrt cveti
v razcvetu majskih dni,
ko v srcu še nesmrtnost nam kali,
ko vsak utrip, ki vzpodbudi srce,
je krik po sreči, skriti kdo ve kje.*

In Charles je rekel ...

CHARLES

Odkar vem zase, vem naslednje:
ko ura reče – ena, sva z ženo že dolgo v spanje
poglobljena,
ko drugič odbije, stara sova z očmi zavije,
ko tretjo oznani, prasec zakruli, ker sanja o hrani,
ko ura reče štiri, zbudi se petelin in se našopiri,
ko ura reče pet, treba je vstat in spet začeti živeti,
ko ura reče šest, zbudim še prašiče in jim dam za jest,

ko ura reče sedem, še jaz sem lačen in za mizo sédem,
ko osmič ura bije, skupaj z duhovnikom pojem
litanije,
ko devet zacitra, grlo mi oplakne ena kratka, hitra,
ko reče deset, človek mora za zelje poskrbet,
ko reče enajst, globoko se zamislim: kmalu bo
dvanajst,
ko reče dvanajst, rečem: oh, poldan je že!

EMMA

Kaj je to, Charles?

CHARLES

Ah, nič. Poezija. Pesem iz moje vasi, ki sem se jo
naučil, ko sem bil še majhen.

EMMA (*v publiko*)

In tako se je začelo novo življenje.

NOVO ŽIVLJENJE

Charles sede za mizo. Emma mu ponudi večerjo. Charles je.

CHARLES

Zdi se, da bo jutri deževalo. Hvala bogu, da ni začelo deževati že danes. Dodobra bi me premočilo. In dan sploh ni bil slab. Trikrat puščanje krvi, dva izpuljena zoba, en plevritis, ampak blaga oblika ...

Jutri lahko izpišeš račune. Samo danes sem zaslužil kakšnih 150 frankov.

Pavza. Tišina. Emma vstane in odide.

Zdi se, da bo jutri sneg. Hvala bogu, da ni začelo snežiti že danes. Dodobra bi me prezebilo. In dan sploh ni bil slab. Katar ... plus čiščenje želodca s sredstvi za bruhanje... ena naravna smrt ... nek starec ... pijavke, proti razbijanju srca ... Jutri lahko izpišeš račune. Samo danes sem zaslužil kakšnih 155 frankov. Oh, deset je že proč. Emma? Emma? Kje si?

Emma pride.

Kako si lepa! Veš, da si zelo lepa. Vedno te rad gledam. Kako lepa si. Danes so me pomotoma klicali zaradi ene krave. Rekli so: Emilija se slabo počuti. Si lahko misliš? Emilija pa je bila krava. In oni so mislili, da je zdravnik pač tudi živinozdravnik. Pa sem ji za vsak primer puščal kri. Upam, da bo zaleglo.

Pavza. Tišina.

Emma, se spomniš markiza d'Andervillierja? Tisti gospod, ki sem mu pozdravil ognojek v ustih.

EMMA

Ne.

CHARLES

Saj veš, takrat, ko je bila huda vročina in se je gospodu markizu v ustih spustil tvor, ki sem ga samo dregnil z lanceto in je ves gnoj šel ven.

EMMA

Ne, ne spomnim se.

CHARLES

Tebe je spraševal za višnjeve cepiče. No, ta markiz naju je povabil na ples v maskah.

EMMA

Kako?

CHARLES

Na ples. V maskah. Čez dva tedna. Na gradu Vaubyessard.

EMMA

Oh, Charles!

CHARLES

Oh, deset je že proč. *(se pretegne in zazeha)*

PLES V VAUBISSARDYU

Emma, oblečena v plesno obleko, v roki drži masko; vstopi v prostor, ki se napolni s tisoči zrcal. Luč je slovesna. Sliši se glasba.

EMMA

Parfum cvetlic. Vonj mesnin. Dišava gomoljik.
Kandelabri. Srebrni zvonci. Kristalne posode. Medla
rosa. Bledi žarki. Šopki rož. Prtički. Škofovske mitre.
Rdeče škarje jastogov. Debelo sadje. Prepelice. Jean-
Antoine d'Andervilliers d'Yverbonville. Jean-
Antoine-Henry-Guy d'Andervilliers de la Vaubissard.
Vojvoda de Laverdiere. Grof d'Artois. Markiz de
Conflans. Pierre de Coigny. Olivier de Lauzun.
Šampanjec. Granatna jabolka. Ananas. Slikane
pahljače. Rokavice. Čipkasti okrasi. Diamantne igle.
Zapestnice. Češnje. Potočnice. Jasmin. Plavice. Oh,
zraka, zraka ... zraka ...

Na oder pride scenski delavec in razbije eno ogledalo. Za ogledalom se prikažejo trije gospodje – Charles, vikont in neznanec. Vsi imajo maske na obrazih. Vikont pride k Emmi, se pokloni in jo prosi za ples.

EMMA

Ampak jaz ne znam plesati valčka.

VIKONT

Brez skrbi, jaz vas bom vodil.

Začneta plesati. Charles stoji zadaj in kakor da bi se zmedeno pogovarjal z neznanecem. Neznani gospod, ki je kramljal s Charlesom pride k paru in prevzame Emmo.

EMMA

Oh, to je, kakor da bi bila v Parizu ... ah, Notres
Dames de Nazareth, Saint Denis, rue Blondel, Saint

Foy, Saint Apolline, rue Reaumur, rue d'Aboukir, rue du Caire, d'Alexandrie, rue des Innocents, le Singe de Julie, Passage Lemoine, Juju, Double Jeu, Mariely, La grande Murraille, Passage du Ponceau, Lili la Tigresse, rue de Palestro, Caisse d'Epargne, passage de la Trinite ... Pariz, kjer gospodje hodijo po bleščecem parketu zrcalnih sprejemnic k bledoličnim vojvodinjam v oblekah iz zlatopramega žameta, oh, gospe, ki so ubogi angeli, za njihovimi nasmehi so prtajene skrivnosti in tesnoba. Tam ljudje vstajajo ob štirih popoldan, oblečeni v angleške čipke, večerjajo ponoči v restavracijah, ki so polne književnikov in igralk, ki živijo življenje nad življenjem, med nebom in zemljo, v vzvišenem območju neviht.

Emma pleše in se odseva v tisočih zrcalih. Glasba preglasi njene krike. Počasi vse izgine, najprej zrcala, potem plesalec in končno glasba. Emma obstane sredi odra.

(v publiko) Takrat sem začutila, kakor da moje življenje, moje pravo življenje, živi nekdo drug, daleč stran od mene. In jaz, jaz sem brez krivde obsojena na ječo, katere rešetke so narejene iz jeklenega dolgčasa.

Ko sva prišla domov, se je Charles pritoževal nad hrano, ki so jo stregli na gradu, ter da ga žulijo čevlji. Moj bog! In jaz sem se počasi utapljala v žalosti, občasno mi je šlo na bruhanje. Iz dneva v dan sem sedela ob oknu in gledala na veliko cesto, po kateri je veter dvigoval dolge oblake prahu. Psi so tulili in cerkev je zvonila. Brivec je sedel pred svojo štacuno in štel vrane. Oh, bog, zakaj sem se poročila? Želela sem si moškega, ki pozna sile strasti in skrivnosti življenja! Charles je po večerji rezljal zamaške praznih steklenic, po jedi si je oblizoval zobe, pri

vsaki žlici juhe je glasno gohtal. Jaz pa sem se z obupanimi očmi ozirala v puščavo svojega življenja, preklinjala božjo krivičnost, naslanjala glavo na steno in jokala, zavidajoč tistim tam zunaj burno življenje, maskirane noči in predrzne zabave. Bledela sem in srce mi je razbijalo. Charles mi je kuhal čaj iz špajke in delal kafrne kopeli. In končno, potem ko je ugotovil, da imam živčno bolezen, se je odločil, da moram spremeniti okolje. Preselila sva se iz skoraj vasi v skoraj mestece.

PROVINCA

*Charles in Emma v popotnih oblekah, z dvema velikima kufroma. Lekarnar.
V enem kotu tiči Leon.*

LEKARNAR

Vse velike reke, tako kot vsi veliki ljudje, prihajajo iz province. Karkoli že govorijo o nas velemeščani, jaz vam povem: provinca je zaklad človečnosti.

Dobrodošli v Yonville!

Pred leti sem bil v Parizu v skupini čudnih mladeničev, ki smo živeli v nenavadnem svetu. Nihali smo med blaznostjo in samomorom, nekaj se jih je ubilo, drugi so umrli v svojih posteljah, eden med nami se je zadavil s kravato, mnogi so poginili zaradi razvrata, da bi ubežali dolgčasu. Zato sem se preselil v provinco. Kot pravijo: bolje kralj na vasi kot suženj v mestu.

CHARLES

Razumem, razumem... Seveda, vsekakor ...

LEKARNAR

Province nikakor ni treba podcenjevati. Ljudje iz velemesta mislijo, da je provinca nekaj majhnega, omejenega, dolgočasnega, naučenega... Ni tako. Tudi pri nas se nabirajo vprašanja, problemi... Upam si celo trditi, da pri nas živi resnični eksistencializem! Nič umetnega! Resnična kri, resnične kosti in resnično meso!

CHARLES

Ja, kakorkoli ...

LEKARNAR

Dobro se vam bo godilo tukaj, verjemite. Stanje naših cest dopušča uporabo prevoznih sredstev. Plačilo je

precej dobro, saj našim kmetom ne gre slabo. V zdravstvenem pogledu imamo, poleg navadnih črevesnih vnetij, pljučnic in žolčnih bolezni, kdaj pa kdaj kako mrzlico ob času žetve, nasploh pa malo hudih primerov, nič posebnega razen mnogoštevilnih bezgavk, ki jih nedvomno povzročajo žalostne higienske razmere. Podnebje ni slabo. Po mojih opazovanjih pade toplomer pozimi do štirih stopinj, v najhujši vročini pa doseže petindvajset, kvečjemu trideset stopinj. Pred severnimi vetrovi nas varuje Argueilski gozd, Saintjeanski hrib pa nas brani zahodnih, in ta vročina, ki bi zaradi vodnih hlapov reke in precejšnjega števila živine na pašnikih, ki, to veste, izdihava mnogo amoniaka, se pravi, dušika, vodika in kisika – ne samo dušika in vodika – in s tem da sesa humus iz prsti, da spaja vse te raznolike izhlapine, jih združuje tako rekoč v en šop in se sama od sebe povezuje z zračno elektriko, kadar je je kaj, torej bi ta vročina utegnila roditi, če predolgo traja, nezdrave kali, kakor se dogaja v tropskih krajih – ta vročina, pravim, se ublažuje ravno tam, od koder prihaja, ali bolje, od koder bi prišla, to se pravi, z južne strani, z jugozahodnimi vetrovi, ki se na poti čez Seino sami od sebe ohladijo in pridejo k nam včasih ostri kakor ruska sapa. Pridite, pokazal vam bom svoj laboratorij.

(Charles in Lekarnar odideta)

LEON

Milostljiva, vidim, da ste utrujeni.

EMMA

Prijetno utrujena. Rada se selim. Iz Tostesa sva se preselila.

LEON

Tostes? Nikoli slišal.

EMMA

Jaz tudi ne.

LEON

Leon.

EMMA

Emma.

(pavza; gledata se iz oči v oči; govori za publiko)

Gledala sem otožne oči tega mladeniča, v katerih je gorel tisti ogenj, ki ga solze ne morejo pogasiti. Rekel je, da ima rad glasbo, nemško glasbo, tako si rekel in ...

LEON

... in da je umetnost bolj koristna od industrije, lepo je bolj koristno od dobrega, če bi bilo drugače, zakaj prvotni ljudje, prvotni oblastniki niso bili industrijalci in trgovci! Bili so umetniki, pesniki, gradili so nekoristne stvari, kot so piramide, katedrale. Najprej so napisali pesem in šele potem so si izdelali sukno za obleko. Tako sem rekel.

EMMA

Oh, kako lepo. In rekel si, da čez dan včasih greš gor na vrh hriba in s knjigo v roki gledaš, kako zahaja sonce. Zvečer pa sediš s knjigo ob kaminu, ko veter stresa šipe in svetilka brli. Tako kot jaz.

LEON

Živim tu, daleč od sveta, in nimam druge zabave.

EMMA

Tako kot jaz.

LEON

Oh, če bi ljubil ...

EMMA

... če bi bila ljubljena ...

LEON

Kako bi bil srečen ...

EMMA

... srečne noči, sladke ure – saj obstajajo ljudje, ki živijo takšno življenje!

LEON

Zakaj ne jaz?

EMMA

Zakaj ne jaz?

LEON

O, Bog, ne želim si drugih užitkov – srce mi je polno globokih zvokov in najslajših nebeških melodij, en sam prst neke ženske bi iz njega izmamil pesem in drhtljaje - ki se zlijejo – v poljub, pogled – in kaj, mar nikoli ne bom tega doživel?

EMMA

Moje srce je večje od moje glave. O, kako bi ljubila! Pridite, pridite, skrivnostne duše, ki ste sestre moji duši, poljubljala bom vaše stopinje, pohodite me in poljubljala bom vaša stopala in jokala.

LEON

Vse to sva rekla.

EMMA

Vse to sva rekla. Brez besed. In vse je bilo tako hitro in tako nenadoma ... (*razočarano*) in hitro in nenadoma je izginilo. Jaz sem bila noseča s človekom,

ki mi je bil vedno bolj tuj ...

LEON

Jaz pa sem odšel na študij v Pariz. Oh, Emma ...

Emma ... Emma ... (*odide*)

ROJSTVO

CHARLES

Oh, Emma! Emma! Ljubica! Kako sem srečen! In ti si tako lepa! Mamica! In jaz – očka! (*Charles jo objame*)

EMMA

Charles je bil zares srečen. Pravijo, da so za srečo potrebni trije osnovni pogoji: bebavost, sebičnost in zdravje. Jaz pa ... bila sem zmedena. Radovedna. Hotela sem vedeti, kako je biti mati. Pri tukajšnjem trgovcu sem hotela kupiti zibelko v obliki čolnička z rožnatimi svilenimi zavesami in vezene čepice za otroka ... ampak Charles je rekel, da je predrago. Bila sem slabe volje. Edino o tem sem premišljevala, da si želim sina. Sina, ki bo postal moški. Ime mu bo Georges. In Georges bo svoboden. Lahko bo šel za svojimi strastmi, za hrepenenjem, morda ga bo pognalo v tujino, v svet. Hotela sem sina. Hotela sem Georgesga.

(tema; krik; otroški jok)

CHARLES

Hčerka! Emma! Dobila sva hčerko!

SPOVED

Emma kleči zraven spovedniške mrežice. Na drugi strani je župnik Bournisien.

ŽUPNIK

Oh, to ste vi, gospa Bovary. Šele zdaj sem vas

spoznal.

EMMA

Oče, trpim. Imam grešne misli.

ŽUPNIK

Saj jih imamo vsi.

EMMA

Vsa sem živčna ... ne morem jesti ... po cele dneve
jočem ... in ...

ŽUPNIK

Ah, takšni ste, kot je bila hči starega Guerina. Zmeraj
je bila tako strašno žalostna. Če je stala na pragu, ste
mislili, da visi na vratih mrliška rjuha. Njena bolezen
je bila menda nekakšna megla v glavi. Nihče ji ni
mogel pomagati. Kadar jo je prehudo prijelo, je
zdirjala čisto sama na obrežje reke in ribiči so jo
večkrat našli, kako leži na trebuhu in zaliva prod s
solzami. Potem ko se je omožila, je odnehalo.

EMMA

Ampak mene je napadlo šele po možitvi.

ŽUPNIK

In kaj pravi vaš mož?

EMMA

Ah, kaj naj bi pravil? Včasih si želim, da bi me
preprosto pretepel.

ŽUPNIK

Zakaj pa to?

EMMA

Da bi ga lažje sovražila.

ŽUPNIK

Ah, gospa Bovary, to je od te nenadne spomladanske toplote. Včasih človeka oslabi, kakor da bi ga posušila. Kaj hočete, rojeni smo, da trpimo, kakor pravi sveti Pavel. Kaj pa meni gospod Bovary?

EMMA

Saj sem vam rekla ...

ŽUPNIK

Saj je zdravnik. Lahko bi vam predpisal kakšno zdravilo.

EMMA

Meni ne pomagajo zemeljska zdravila. Rada bi vedela ...

ŽUPNIK

Verjetno je tudi on prezaposlen. Midva imava pač največ dela v vsej župniji. Samo da je on zdravnik teles, jaz pa zdravim duše.

EMMA

Da, vi lajšate vsako gorje.

ŽUPNIK

Oh, nikar tega ne govorite, gospa Bovary. Ravno včeraj so me spravili v neko vas, da pozdravim napihnjeno kravo. Mislili so, da jo je nekdo uročil. Si predstavljate? Včasih se mi zdi, da so kmetje obžalovanja vredni ljudje.

EMMA

O, tudi drugi.

ŽUPNIK

Seveda. Delavci v mestu na primer.

EMMA

Mislila sem nase.

ŽUPNIK

Poznal sem med njimi uboge matere in žene, prave svetnice so bile, pa niti kruha niso imele.

EMMA

Ali tiste, tiste, gospod župnik, ki imajo kruh, nimajo pa ...

ŽUPNIK

S čim kuriti pozimi?

EMMA

E, kaj za to!

ŽUPNIK

Kako? Kaj za to? Meni se zdi, da če je človek na toplem in sit ...

EMMA

Moj bog! Moj bog!

ŽUPNIK

Kaj pa je? Vam ni dobro? Gotovo imate želodec v neredu. Pojdite domov, gospa Bovary, in spijte skodelico čaja. To vas bo pokrepčalo. Ali pa kozarec mrzle vode s sladkorjem.

EMMA

Zakaj?

ŽUPNIK

Mislil sem, da vas lovi omotica. Kaj ste me še hoteli vprašati?

EMMA

Nič. Nič.

ŽUPNIK

No, potem pa pojdite z bogom in pozdravite moža.
Vse bo v redu.

RODOLPHE

Obrnjen s hrbtom proti publiki na nekakšnem podstavku stoji govorec na poljedelskem shodu in govori umirjeno, a odločno, mahoma ga zajame čustvena ognjevitost ...

GOVOREC NA POLJEDELSKEM SHODU

Gospoda moja! Vse vas prav pristrčno pozdravljam na slovesnem poljedelskem shodu, ki ga tokrat organiziramo v Yonvillu. Preden spregovorim o namenu današnjega shoda, naj mi bo dovoljeno, da se po zaslugi spomnim vrhovne uprave, vlade in monarha, gospoda moja, vladarja našega, našega, našega ljubljene kralja, ki v svoji skrbi ne zanemarja nobenega področja obče in zasebne blaginje in s tako čvrsto in modro roko obrača krmilo države sredi nenehnih nevarnosti viharnega morja ter zna zagotoviti spoštovanje miru kakor vojni, obrti, trgovini, poljedelstvu in lepim umetnostim.

Govorčev glas se utiša, on še naprej stoji na podstavku in občasno zamahne z roko. Zdaj slišimo njegov glas iz neke oddaljenosti. Prideta Emma in Rodolphe. Rodolphe je oblečen podobno kot Charles, torej plašč, visoki škornji, cilinder in korobač v roki.

EMMA

Rodolphe je tretji moški v mojem življenju.

Rodolphe se nasmehne in objame Emmo.

Nekoč je prišel k mojemu možu in pripeljal svojega slugo, ki je čutil mravljince po vsem telesu. Kri smo mu puščali.

RODOLPHE

Takoj ko sem jo zagledal, sem pomislil: prav pristrčna je ta zdravnikova ženica. Lepe zobe, črne oči, ljubko

stopalce in nastop kakor kakšna Parižanka.

EMMA

In za Charlesa, za Charlesa si rekel ...

RODOLPHE

Izgleda neumen. Gotovo ga je naveličana. Umazane nohte ima in tri dni staro brado. Ko obletava svoje bolnike, tiči žena doma in krpa nogavice. In dolgčas ji je. Rada bi živela v mestu in vsak večer polko plesala. Uboga ženica. Ta ti zeva po ljubezni kakor krap na kuhinjski mizi po hladni vodi.

EMMA

Oh, vse si uganil!

Pride Charles.

RODOLPHE

Dober dan, gospod doktor.

CHARLES (*se razcedi v samo vljudnost*)

Oh, dober dan.

RODOLPHE

Z milostljivo sva govorila o njenem zdravju.

CHARLES

Oh, gospod, zelo me skrbi njeno stanje. Ponovno je imela napade tesnobe.

RODOLPHE

Morda bi ji koristilo jahanje.

CHARLES

Gotovo da! Izvrstno, kakor nalašč ... to je dobra misel. Jahanje!

EMMA

Ampak ... nimam konja.

RODOLPHE

Jaz vam ga pripeljem, gospa Bovary.

CHARLES

Ne, ne, kupil ga bom. Če je za Emmino zdravje, ga kupim.

EMMA

Nimam jahalne obleke.

CHARLES

Če je nimaš, si jo naročiš. Prav? Gospod Rodolphe, zelo sem vesel vašega predloga. Takoj ko bo lahko, vam bo moja žena na razpolago. Računam na vašo ustrežljivost.

Charles se rokuje z Rodolpheom, povzdigne klobuk in odide. Rodolphe objame Emmo in jo poljubi.

GOVOREC

Kje pa najdemo več domoljublja kakor na deželi, več požrtvovalnosti za obči blagor, skratka, več razumnosti. Ne mislim, gospoda, tiste površne razumnosti, ki je prazni okras brezdelnih duhov, marveč tisto globoko, umerjeno razumnost, ki teži le za koristnimi nameni, prispevajoč tako k blaginji vsakega posameznika, k občemu zboljšanju razmer in k ohranitvi države, ter je plod spoštovanja do postav in zvestega izpolnjevanja dolžnosti.

KAOS

LEKARNAR

Gospod Bovary, poslušajte me, bral sem o novem načinu zdravljenja kepastih nog. V bistvu zelo preprosta operacija, pri kateri ne tvega ne zdravnik ne pacient. Mi pa imamo tukaj prav takega bolnika. Treba je le preučiti, ali ima strefokatopodijo, strefendopodijo ali pa nemara strefeksopodijo.

CHARLES

Ampak jaz nisem te vrste zdravnik. To bi moral narediti ...

LEKARNAR

Vi, prav vi morate to narediti! Fant ima skorajda kopito namesto stopala, takorekoč ekvin, z majhno primesjo vara, torej odklona navznoter, ali pa neznamen varus z močno primesjo ekvina. Torej, prerezati bo treba Ahilovo kito in sprednjo piščalno mišico ...

CHARLES

Če toliko veste o tem, zakaj vi ne operirate?

LEKARNAR

Ah, ne smem, po zakonu ne smem. Nisem zdravnik. Vi pa ste. Lahko vam asistiram. Pomislite samo, kako vam bo hvaležen ta fant in koliko drugih pacientov bi pridobili s tako potezo. In gospa Bovary ... oh, bi bila žena slavnega in čaščenega moža ...

CHARLES

No ... prav ... morda imate prav ... lahko pogledamo to nogo.

Charles in Lekarnar odideta na stran kjer jih čaka fant s krivo nogo. Charles ga pregleduje, Lekarnar pa asistira.

LEKARNAR

Članek, ki ga je napisal doktor ... ah, ne morem se spomniti imena, ampak pravi, da je treba samo prerezati tukaj in ... to je enako enostavno, kakor da bi mu puščali kri.

Charles vzame skalpel in se pripravlja, da prereže kito. Medtem pa na drugi strani odra Rodolphe sleče zgornji del Emmine obleke, ji razgali prsi in hrbet. Od zgoraj se spustita dve vrvi. Rodolphe zveže Emmine roke, tako da zdaj visi na vrveh. ...

RODOLPHE

Emma Bovary. Tako te vsak imenuje. Ampak to ni tvoje ime. To je ime nekoga drugega. Ime drugega človeka.

EMMA

Da, da, jaz sem nekdo drug. Nekdo drug je moj človek.

RODOLPHE (*vzame svoj bič*)

Jahati znaš?

EMMA

Ne, naučil me boš.

RODOLPHE

Da, naučil te bom, kako se jaha. Z menoj moraš imeti vedno odprto srce, odprte oči, kolena razmaknjena, boke napete ... A najprej se moraš naučiti ubogljivosti.

EMMA

Da, Rodolphe, nauči me, naučila se bom. Oh, bog, kako sem sovražila sebe in svoje telo ...

Na drugem koncu odra je Charles že končal operacijo.

RODOLPHE (*udari emmo z bičem, emma presenečena, tenko vrisne*)

Prepovedano je sovražiti telo, ki nam je dodeljeno in je dražje od katerekoli obleke. Kdor sovraži svoje telo, mora biti kaznovan.

(udari z bičem, Emma zakriči)

Ampak mene ne skrbi telo. Duh, duh je uganka! Moj duh je elastičen! Žvečim, žvečim, prežvekujem, ne morem ga pogoltniti niti izpljuniti! Takšna je njegova narava...

(udari z bičem, Emma spusti globok vzdih)

Treba je poskusiti z začimbami...

(udari z bičem, Emma vzneseno zakriči)

Sol, poper, kumina... Tri kapljice džina... (*udari z bičem, krik*)

LEKARNAR

(navdihnjeno bere s kosa papirja)

Gospod Bovary, eden naših najodličnejših praktičnih zdravnikov, je operiral kepasto nogo Hippolita Tautaina...

RODOLPHE

En deci vina... Kuhati deset let... Na zmernem ognju greha...

(udari z bičem, Emma zakriči, Rodolphe pa poljubi boleče mesto)

LEKARNAR

... konjskega hlapca iz Yonvilla. Operacija se je izvršila s čarovito lahkotnostjo – le nekaj kapljic krvi ...

RODOLPHE

In potem nenadoma... Ko sploh ne pričakuješ... Razsvetljenje.. Preobrazba... Vera...

(udari z bičem in spet poljublja Emmin hrbet)

LEKARNAR

Bolnik ni tožil o nikakršni bolečini.

RODOLPHE

Luč nebeškega velemesta...

(udari z bičem in poljublja vsepovsod; zdaj, istočasno z Emmo, zakriči tudi Hippolit)

LEKARNAR

Dasiravno pokrivajo predsodki s svojo gosto mrežo še zmeraj kos obličja Evrope, se vendar tudi po naših kmečkih krajih širi svetloba ...

RODOLPHE

Telo nemočno pade... Ampak ne trohni in ne razpade... Ker padec je del naslade...

(udari z bičem, Emma in Hippolit zakričita, Rodolphe poljublja)

LEKARNAR

Čast in slava torej velikodušnim učenjakom ...

CHARLES

Oh, to je preveč! Preveč!

RODOLPHE

Se naslajaš... Iščeš smisel, ljubezen...

(udari z bičem, Emma in Hippolit kričita)

Težko je živeti... Če je sploh mogoče... *(udari z bičem, Emma in Hippolit)*

LEKARNAR

Kdo bi spričo takega dogodka ne vzklinil: Slepí bodo gledali, gluhi slišali in hromi hodili!

RODOLPHE

Ker vse, kar je resnično... Prihaja od Boga... Življenje je grešno...

(udari z bičem; zdaj je Hippolitov krik glasnejši od

Emminega)

LEKARNAR

Znanost je zmagala!

RODOLPHE

Greh ni od Boga... Smrt je le vizija...

(udari z bičem; Hippolit kriči, Emma le vzdihne)

in svet iluzija... *(udari z bičem)*

LEKARNAR

Slava jim, slava!

Rodolphe vrže bič na tla in objame Emmo od zadaj in strastno poljublja.

Hippolit kriči na ves glas.

EMMA

Ooooh, močan je, a nežen, krut, a sočuten. O, Jezus ljubi ...

HIPPOLITE

Pomagajte! Umr! bom! Aaaaaah!

CHARLES

Kaj pa je? Kaj se dogaja?

LEKARNAR

Ne vem, kaj se dogaja našemu keponožcu. Ampak ne zdi se v redu.

CHARLES

Ampak ... ampak, jaz sem vse naredil tako, kot sva prebrala v članku. In vi ste rekli, da ...

LEKARNAR

Vem, kaj sem rekel. Ne vem pa, kaj ste vi naredili.

CHARLES

Nekaj morava ... storiti ...

LEKARNAR

Poslal bom po dr. Caniveta.

CHARLES

Prav, prav, doktorja potrebujemo.

Na drugem koncu odra.

EMMA

Ali me ljubiš?

RODOLPHE

Seveda te ljubim.

EMMA

Zelo?

RODOLPHE

Gotovo da.

EMMA

In jaz tebe ljubim tako, da brez tebe živeti ne morem!
Oh, tvoja dekla sem in tvoja priležnica! In ti si moj
kralj in moj malik! Tako dober si, tako lep! Tako
pameten! Tako močan! Reši me!

RODOLPHE

Kaj naj storim? Kaj hočeš?

EMMA

Odvedi me proč! Odpelji me! Rotim te.

CHARLES (*zakriči z druge strani odra*)

Emma! Emma! Kje si?

Emma se počasi obleče in gre k Charlesu.

EMMA

Kaj hočeš?

CHARLES

Emma, ljuba, nekaj je narobe s Hippolitom! Nekaj je narobe. Morda je bil valgus in ne varus. O, moj bog, hudo mi je. Objemi me ... poljubi me, dušica.

(Charles hoče objeti Emmo)

EMMA

Pusti me.

CHARLES

Kaj ti je? Kaj ti je? Ne bodi taka! Saj vendar veš, da te ljubim! Pridi k meni!

EMMA (zakriči iz petnih žil)

Dovolj! Dovolj imam!

ŽAGA

DR. CANIVET

Je vse nared? Na delo torej.

LEKARNAR

Moji živci so tako ...

DR. CANIVET

Sploh me ne čudi. Vi, lekarnarji, tičite naprej in naprej v svojih kuhinjah in to vam mora pokvariti zdravje. Mene pogledjte: vsako jutro vstanem ob štirih, brijem se z mrzlo vodo, nahoda ne poznam in moj želodec je zmeraj zdrav. Zdaj živim tako, zdaj drugače, filozof sem, jem, kar nanese. Zato pa tudi nisem občutljiv kakor vi in se prav nič ne menim, ali režem kristjana ali kokoš. Je pacient dovolj omamljen?

LEKARNAR

Dal sem mu dobro dozo lavdanuma, v kateri je dvakrat več opija kot ponavadi.

DR. CANIVET

Prav. Primate nogo.

Dr. Canivet vzame majhno žago, jo nastavi na Hippolitovo nogo in začne rezati. Slišijo se slabotni Hippolitovi jecljaji.

Medtem pa Rodolphe sedi za majhno mizico in bere pismo za Emmo.

RODOLPHE

Pogum, Emma! Pogum! Pretežka bi mi bila zavest, da sem kriv nesreče tvojega življenja ... Najina strast bi nekega dne gotovo omagala. Taka je pač usoda vseh človeških stvari. Utrudila bi se drug od drugega in bilo bi mi zelo mučno gledati tvoje kesanje. Že sama misel na žalost, ki prihaja nadte, me trpinči. Zakaj sem te moral spoznati? Zakaj si bila tako krasna? Je to

moja krivda? Pozabi me. Ali obtožuj samo usodo.
Svet ne pozna usmiljenja. Kamorkoli bi šla, povsod bi
naju preganjal. Sebe kaznujem z izgnanstvom za
gorje, ki sem ga tebi prizadejal. Odhajam. Kam? Sam
ne vem. Bodi vedno dobra. Pozabi nesrečneža, ki te je
pahnil v nesrečo. Svojega otroka nauči, da izgovarja
moje ime, da se me bo spominjal v molitvi. Zbogom.

Hippolit zastoka. Potem se razjoče.

PONOVNO JEZUS

EMMA

Bila sem nesrečna. Osramočena. Užaljena. Zapustil me je. Hotela sem umreti. Zakaj ne bi tega končala? Kdo mi brani? Stala sam na oknu podstrešne kamre in zrla v prepad. Smrt se me bo usmilila. En korak in – konec. Če je življenje kruto, je smrt odrešitev. A potem je prišel Charles.

CHARLES

Emma! Emma! Kje pa si? Pridi vendar! Juha je na mizi.

EMMA

In sem šla jest juho. Spomin na Rodolpha sem spravila na dno srca. Tam je počival, slovesen in nepremičen, kot kraljevska mumija v podzemskem grobu. Jaz pa sem padla v posteljo. Nič nisem govorila. Nič nisem slišala. Nič nisem čutila. Nič. Triinštirideset dni se Charles ni ganil od moje postelje. Dajal mi je gorčične obliže in mrzle obkladke. Vsaj desetkrat na dan mi je tipal žilo. In ko sem se prvič zravnila na postelji in pojedla kruhek z mezgo, se je Charles razjokal.

Charles joče.

CHARLES

Jaz sem tvoj Charles, ki te ljubim.

EMMA

Skozi mene je šlo nekaj mogočnega, kar mi je vzelo vse bolečine, vsako zaznavo in sleherno čustvo. Moje olajšano meso je nehalo misliti. Kakor da bi se pričenjalo drugo, nezemeljsko življenje. Moje bitje se je dvigalo k bogu in izginjalo v tej ljubezni kakor

prižgano kadilo. V nebeškem prostranstvu sem slišala zvenenje angelskih harf in videla v višnjevih nebesih, na zlatem prestolu, sredi svetnikov z zelenimi palmovimi vejicami, boga Očeta v žarečem veličanstvu in angele z ognjenimi perutmi, ki so na njegovo znamenje plavali proti zemlji, da bi jo odnesli v svojem naročju. Hotela sem znova postati Jezusovo telo. Hotela sem postati svetnica. Moja duša, zakrknjena v napuhu, je počivala v krščanski ponižnosti. Moja volja ni bila moja volja. Bila je ljubezen nad vsako drugo ljubeznijo, kraljestvo čistosti, ki je plavalo nad zemljo in se prelivalo v nebo.

LEKARNAR

Castigat ridendo mores! Prenehajte s tem pobožnjakarstvom, gospa Bovary. (Charlesu) Peljite ženo v gledališče, da se malo raztrese, sprosti in zabava. Kajti tam na odru se pod krinko zabave, oznanja čednost. Zdaj imate priložnost, v Rouensko gledališče prihaja slavni tenor Lagardy.

ŽUPNIK

Ne bi se strinjal z vami. Zbiranje oseb različnega spola v mamljivem prostoru, ki je okrašen s posvetnim lišpom, pogansko šemljenje, ličila, luči in pomehkuženi glasovi – vse to rojeva razuzdanost duha in v človeku zbuja nepoštene misli ter nečiste skušnjave.

LEKARNAR

Dajte no, tudi v Svetem pismu so ponekod stvari ... kako naj to rečem ... zabeljene in drzne. Jaz celo mislim, da ta vaša knjiga ni primerna za mlada dekleta, pa tudi za poročene ženske ni.

ŽUPNIK

Sveto pismo priporočajo vendar protestantje, ne pa mi.

LEKARNAR (*Charlesu*)

Peljite milostivo v gledališče. Lagardy nastopi samo enkrat. Pravijo, da je sijajen fant. Iz Anglije prihaja, kjer mu plačujejo velikanske vsote za nastope. Valja se v zlatu. S seboj na gostovanja vedno vodi tri dekleta in kuharja. Vsi ti veliki umetniki živijo razuzdano, ker jim takšno življenje draži domišljijo. Potem pa umirajo v ubožnicah, ker niso v mladih letih tako pametni, da bi kaj prihranili. Kaj hočemo.

CHARLES

Kaj praviš, ljubica, bi šla?

EMMA

Ne.

CHARLES

Kaj praviš? Bi šla?

EMMA

Ne.

CHARLES

Kaj praviš? Morda pa bi lahko ...

EMMA

Prav. Pojdiva.

GLEDALIŠČE

Emma in Charles sedita na sredi odra, obrnjena proti publiki. Emma ima majhen daljnogled, s katerim občasno pogleda po dvorani. Zasliši se glasba. Lucie de Lammermoore, francoska verzija, I dejanje, VIII prizor, duet Lucie in Edgarda.

EDGARD.

C'est moi, Lucie.
témoin en ce lieu.

J'ai voulu te parler sans

Un sort cruel flétrit ma vie.

C'est horrible! ô mon Dieu!

De notre Ecosse avant demain, chère âme,
Je serai loin.

LUCIE.

O ciel!

EDGARD.

Pour la France je pars.
pays me réclame,

L'ordre est précis, mon

Demain, demain, sans retards.

LUCIE.

M'abandonner seule en ma peine!

EDGARD.

J'irai trouver mon ennemi,
Le conjurer d'oublier notre haine,
Et, ma main dans sa main, te demander à lui.

LUCIE.

Edgard, ô ciel! qu'entends-je?

Fatal amour! Ah! meurs,

Eteins-toi dans nos coeurs!

EDGARD.

Je devine, un refus! O destinée étrange!

Quoi! ses projets de vengeance assouvis,

Mon père mort, mes biens qu'il m'a ravis...
C'est peu! De sa colère
Il me poursuit encore. Mon sang, ma perte entière,
Voilà son voeu.

CHARLES (*zaradi glasne glasbe malo kriči*)

Zelo slabo ga razumem. Kaj pravi?

Emma mu s prstom pokaže, da utihne.

Duo.

EDGARD.

Il me hait.

LUCIE.

Edgard!

EDGARD.

Grand Dieu!..

LUCIE.

Par pitié! point de blasphème.

CHARLES (*malo kriči*)

Meni se zdi, da tale malo kriči.

Emma ne reagira.

EDGARD.

Sur ton frère, anathême!

Qu'il tremble...

LUCIE.

Edgard!

EDGARD.

Juge toi-même.

Sur la tombe de mon père,

J'ai juré, dans ma colère,
A ta race vengeance et guerre;
J'ai juré mort en retour.
Je te vis, et dans mon âme
Dieu mit un rayon d'amour,
Mais mon serment me réclame;
Je puis l'accomplir un jour.

CHARLES

Spet ga nisem razumel. Ampak se mi zdi zanimivo.

LUCIE.

Qu'il me reste l'espérance!
Vois l'angoisse de mon coeur;
De celui qu'en ta vengeance
Tu maudis, je suis la soeur.
De tes yeux, éteins la flamme,
Vois les miens de pleurs s'emplir,
Oh! la vengeance est infâme,
Edgard, si j'en dois mourir!

Glasba se utiša.

EMMA

Lagardy je pel in mahal z golim mečem. Jeza, maščevalnost, ljubosumje, groza, usmiljenje, vse hkrati je vrelo iz njegovih ust. Občasno se je z odra zazrl vame. Gledal je vame, o tem ni dvoma. Oh, če bi usoda hotela, bi ga spoznala in bi se ljubila. Potovala bi z njim po vseh evropskih deželah, iz prestolnice v prestolnico, vezla bi mu kostume in pobirala cvetje, ki bi mu ga metali. Oh, če bi usoda hotela, njemu, njemu bi dala vso svojo strast in sanje ... In potem se je pojavil mladi Leon.

LEON

Glasba in petje iz opere se sliši v ozadju.

EMMA

Leon je četrti moški v mojem življenju. Srečala sva ga v operi.

Pride Leon. Prinese stol in se usede zraven Bovaryjevih.

LEON

Ah, gospod Bovary! Madame (*ji poljubi roko*).

EMMA

Torej ste se vrnili iz Pariza?

LEON

Da, vrnil sem se.

EMMA

Kako dolgo ste že tu?

LEON

Nekaj mesecev. Delam pri ...

EMMA

Ah, zraka, tukaj ni zraka ...

CHARLES

Moja žena okreva po težki bolezni. Malo je manjkalo, pa bi umrla.

LEON

Moj bog!

EMMA

Zraka ... Vode ... Tukaj je tako vroče.

CHARLES

Prinesel ti bom vodo. (*odide*)

EMMA (*strmi v leona*)

Nikoli se mi noben moški ni zdel tako lep. Njegov obraz je bil očarljivo nedolžen. Povešal je dolge, nežne, malce zavihane trepalnice. Nežna koža na licih mu je rdela. Čutila sem nepremagljivo željo, da bi jo poljubila.

Charles pride nazaj s kozarcem vode.

CHARLES

Izvoli vodo.

EMMA (*Charlesu*)

Pojdiva! Pojdiva domov!

CHARLES

Ampak, Lucia Lammermoorska ima razpletene lase. Zdaj bo postalo tragično.

EMMA

Bah, prehudo kriči. Glava me boli.

CHARLES

No, ja, mogoče malo ...

LEON

Zares je vroče.

EMMA

Duši me. Pojdimo.

CHARLES

Če tako želiš ... Čeprav sem slišal, da je Lagardy v drugem delu zelo dober.

LEON

Oh, ja, v drugem delu je prav krasen, vzvišen ... Saj bo jutri ponovitev. Lahko ostaneta in ...

CHARLES

Ah, ne, ne moreva ostati. Moram nazaj v Yonville. Razen, če hočeš sama ostati, mucika.

EMMA

Hotela sem reči – ne.

CHARLES

Vrneš se v nedeljo. Daj, odloči se.

EMMA

Hotela sem reči – ne.

CHARLES

Nespametna si, če le količkaj čutiš, da ti ta sprememba prija.

EMMA

Hotela sem reči – ne, a sprememba mi je prijala.

CHARLES

Ah, kaj pa trošim besede? Gospod Leon, takoj ko bo lahko, vam bo moja žena na razpolago. Računam na vašo ustrežljivost. A ne, ljubica?

EMMA

Hotela sem reči – ne.

Charles odide.

EMMA

Charles je rekel – da. Čeprav sem jaz še poskušala. Zvečer sem Leonu napisala pismo, v katerem sem rekla – ne, a ga nisem poslala, ker nisem poznala njegovega naslova. Hotela sem mu ga dati osebno.

Bila sva zmenjena v katedrali.

KATEDRALA

VRATAR V KATEDRALI

Katedralo so začeli graditi v XII st. in do današnjega dne še ni popolnoma končana. Na tem mestu je že v IV st. stala cerkev, ki jo je razširil sv. Audoin. V VIII st. jo je obiskal Karel Veliki. Potem so jo v IX st. zažgali Vikingi, ampak božja volja je hotela, da je bil tukaj v X st. krščen in potem pokopan vikinški kralj Rollo, oz. Robert I, kralj Normandije.

EMMA

Prestara sem in vi ste premladi. Pozabite me.

LEON

Ne, preveč sem trpel zaradi vas.

EMMA

Oh, zakaj nisem umrla. Bilo bi boljše za vse. Ne jaz ne vi ne bi več trpela.

LEON

Tudi jaz sem si želel umreti. Nekega večera sem celo napisal oporoko, v kateri sem ukazal, naj me pokopljejo v tisti krasni preprogi z žametnim robom, ki ste mi jo vi podarili.

EMMA

Zakaj to?

LEON

Zakaj? Zato, ker sem vas iz vsega srca ljubil.

VRATAR V KATEDRALI

Tukaj vidimo obseg prekrasnega Amboisovega zvona. Bil je težek štirideset tisoč funtov in mu ni bilo enakega v vsej Evropi. Delavec, ki ga je ulil, je od veselja umrl.

LEON

Pojdiva.

VRATAR V KATEDRALI

Gospod, ne bi rad bil nevljuden, ampak moram vas opozoriti, da še niste videli zvonika, ki je štiristo štirideset čevljev visok in je le devet čevljev nižji od velike egiptovske piramide.

LEON

Nehajte, dovolj imam. Pojdiva, Emma.

VRATAR V KATEDRALI

Če pa že morate oditi, pojdite skozi severni vhod, kjer lahko vidite Vstajenje, Poslednjo sodbo, Raj, Kralja Davida in Zavržene v peklenskem ognju.

Vratar odide.

LEON

Pojdiva. Vzel bom kočijo.

EMMA

To ... to se mi zdi nespodobno.

LEON

Tako se to dela v Parizu. Prisilil vas bom.

EMMA

Bila sem prisiljena. Brez omahovanja ali napovedi kakšne razumevajoče nežnosti me je zgrabil za roko in odvedel v kočijo. Oh, tako nemočna sem bila, omamljena od nevihte v njegovih rokah. Obhajalo me je močno sočutje do Leona, sebe, Charlesa, celega sveta, da sem komaj zadrževala solze sreče.

LEON

Oh, Emma, jaz ...

EMMA

Tiho, fant!

LEON

Obmoknil sem. Vrgel sem jo na sedež, ji strgal zgornji del obleke in začel z jezikom risati njene prsi, boke, trebuh ...

EMMA

Njegovi prsti so nanovo ustvarjali moje telo, bila sem mehka kakor glina, ki je postajala meso ...

LEON

... potem sem s poljubi dodajal barvo temačni pokrajini, ki je nastajala med njenimi stegni ...

EMMA

... ležala sem na hrbtu in gledala, kako na ubogem stropu kočije nastaja vesolje in zvezde repatice prinašajo oznanilo življenja ...

LEON

... Zdaj, zdaj, sem šepetal in se potopil vanjo kakor v slano morje ...

EMMA

... trdno sem se prijela za njegove lase, da me ne odpihne burja, ki je pihala z njegovih ustnic ...

LEON

Potem ... potem sem jo obrnil na trebuh in objel, kakor da bi samega sebe objemal ...

EMMA

Zarila sem obraz v žametni sedež in čakala.

LEON

Vzel sem si čas. Hotel sem občudovati to telo, ki mi je dajalo božansko moč ...

EMMA

... oh, čutila sem to moč!

LEON

Bil sem smrtnik in morilec smrti! V enem samem hipu sem objel večnost ...

EMMA

Umirjala sem ga in usmerjala. Ujela sva ritem, ki je prihajal iz zemeljskih globin ...

LEON

... bila sva eno! Jaz sem bil Emma!

EMMA

... in v tem ritmu je moja prebujena koža tiho, vendar z žarom, zapela sladko bolečino.

LEON

Prebliski rumene v mojih zaprtih očeh! V meni je besnela nevihta, z mogočnim grmenjem! Vreli dež me je zalival iz lastne notranjosti!

EMMA

Bila sem vulkan, ki niz svoja pobočja bruha vrelo lavo!

LEON

Obrnila je glavo proti meni in njen pogled je bil mešanica groze, sladostrastja in bolečine, kar me je še bolj razvnelo.

EMMA

Krči iz nožnih prstov so lezli navzgor, čez gležnje in meča proti kolenom, prek stegen so zajeli boke, ki so začeli divje plesati, kot da bi v njih trideset Ciganov proslavljalo rojstni dan.

LEON

Bil sem bog ...

EMMA

Iz mene so peli glasovi, ki jih nisem poznala.

LEON

Kot da bi nekdo drug hotel priti na plan skozi mojo kožo.

EMMA

želela sem si, da neha ... da nikoli ne preneha ...

LEON

Grand-Pont, place des Arts, Quai Napoleon, Pont—
Neuf, Pierre Corneille ...

EMMA

La Fayette, Oyssel, Quatremares, Sotte-ville, Grande-
Chaussee ...

LEON

Elbeuf, Jardin Botanique, Saint-Sever, Quai des
Curandiers, Quai aux Meules ...

EMMA

Champ-de-Mars, boulevard Bouvreuil, boulevard
Cauchoise, Mont-Riboudet, Deville!

LEON

Saint-Pole! Lescure! Mont-Garganu! Rouge-Mareu!

EMMA

Place Gaillarbois! Rue Maladrerie! Dinanderie!
Saint—Romain! Saint-Vivien!

LEON

Saint-Maclou!

EMMA

Saint-Nicais!

EMMA

Basse-Vieille-Tour!

LEON

Trois-Pipes!

EMMA

Cimetiere-Monumental ...

LEON

Beauvoisin ...

CHARLESOVA NEBESA - IZPOVED

Lekarnar in Župnik sta sredi odra. Pri zadnji steni, na nekakšnem trinožnem stolčku, sedi Charles. Glavo ima naslonjeno na steno, kakor da bi spal. Na glavi svojo znamenito kapo. Na desni ili na levi je postelja, smrtni oder, krsta ali pa preprosto kuhinjska miza, na kateri leži Emma, oblečena v belo spalno haljo.

LEKARNAR

Quos ego. Quooquooquooooquos eeeeegooooo!

ŽUPNIK

Ridiculum es.

Ozre se na Charlesa.

ŽUPNIK

Quis Est Iste Qui Venit.

ŽUPNIK

Kaj, za boga, imate na glavi?

CHARLES

Kapo.

ŽUPNIK

Kapo?

LEKARNAR

To da je kapa?

ŽUPNIK

No, pa poglejmo bolj analitično: torej, to je čepica ...

LEKARNAR

... kosmata kučma ...

ŽUPNIK

... pa tudi čapka ...

LEKARNAR

... okrogel klobuk ...

ŽUPNIK

... vidrovka ...

LEKARNAR

... bombažasta čepica ...

ŽUPNIK

... skratka, nekaj skoraj živega, nek stvar, čigar nema
grdota se v svoji globoki izraznosti kosa z obrazom
bedaka.

LEKARNAR (*slovesno pokaže na
charlesa*)

Eh, voila!

CHARLES

Nehajta, prosim, s tem norčevanjem.

LEKARNAR

Pridite malo bližje.

(Charles zmedeno strmi vanj, potem
se mu približa)

Pridite, pridite ... Kako se počutite?

CHARLES

Ne vem ... v redu ...

Lekarnar mu potipa čelo. Potem ga prime za roko in mu izmeri puls.

LEKARNAR

Saj to je smešno.

CHARLES

Kaj je smešno?

LEKARNAR

Mrzli ste. In nimate pulsa. Po kratkem premisleku bi

rekel, da ste – mrtvi.

CHARLES

To ni mogoče. Morda se malce čudno počutim, ampak ... Prosim, napišite pismo za dr. Caniveta in mu povejte, da ga prosim, naj čimprej pride ...

ŽUPNIK

To žal ni mogoče.

CHARLES

Prav, potem pa pišite dr. Larivierju.

LEKARNAR

Tudi to ne bo šlo. Ni ga tukaj.

CHARLES

Saj vem, da ga ni tukaj, zato sem vam rekel, da mu napišite pismo ...

LEKARNAR

Končano je, Charles.

CHARLES

Kaj, kaj je končano? Kje so vsi?

ŽUPNIK

A ni to ganljivo?

LEKARNAR

Zelo ganljivo.

ŽUPNIK

Tako se je navadil živeti, da se preprosto ne more odvaditi.

LEKARNAR

Saj ne pozna nobenega drugega stanja.

ŽUPNIK

Charles!

Charles se ustavi in prestrašeno gleda Župnika.

ŽUPNIK

Konec je. Umrli ste.

CHARLES

Ne.

LEKARNAR

Končano je.

ŽUPNIK

Hočeš – nočeš.

CHARLES

Nisem hotel umreti!

ŽUPNIK

A vendar ste umrli. Torej?

CHARLES

Jaz ... res je ... da nisem več hotel živeti.

LEKARNAR

To je malce paradoksalno ... Niste hoteli umreti, a umrli ste, ker niste hoteli več živeti?

CHARLES

To, da nisem hotel več živeti, ne pomeni, da sem hotel umreti.

ŽUPNIK

Zelo globoko, dragi moj Charles. Odkod vam nenadoma ta globina?

LEKARNAR

To ni globina, kolega. To je – praznina. Umrli je

preprosto tako, da je pozabil dihati. In vaša žena ...

CHARLES

Kaj je z mojo ženo?

LEKARNAR

Vaša žena, Emma, je tudi umrla, ker ni hotela več živeti?

ŽUPNIK

Oh, hotela je, še kako je hotela, ampak njene želje niso bile usklajene z njenim hotenjem. Hotela je več, kot je zmogla. Bila je velika grešnica ...

LEKARNAR

Bila je velika ženska, ki je veliko trpela ...

ŽUPNIK

Nečimrna, pohotna, pohlepna in za svoje grehe bo plačala ...

LEKARNAR

Plačala? Samo poslušajte se! Plačala?! Govorite kot duhovni oderuh! Po mojem strokovnem mnenju je bila bolna.

ŽUPNIK

Seveda je bila bolna. Imela je vse, kar si normalna ženska lahko zaželi - streho nad glavo, hrano, moža, otroka, ona pa se je naslajala s svojimi fantazijami in ... in ... jaz bi to imenoval – masturbacija! Ogabna beseda je, ampak resnična. Njena bolezen je bila masturbacija duše!

LEKARNAR

Vi ste bolni!

ŽUPNIK

... ne bi rad sodil, ampak mislim, da se bo cvrla v

peklu, glede na ...

LEKARNAR

Sram naj vas bo! Vi bi kar cvrli!

ŽUPNIK

Ne jaz, prijatelj ...

LEKARNAR

Ne bi sodili, a kar obsojate!

ŽUPNIK

Jaz nimam nič s tem, temveč Bog.

LEKARNAR

Bog?! Bog?! Ta beseda me žali.

CHARLES

Ne bi rad nasprotoval. Ne vem veliko. Pravijo, da je bila Emma grešnica. Da je kriva, ker je grešila. Drugi bodo rekli, da je kriv Rodolphe, ker jo je zapeljal. Ali Leon. Tretji pravijo, da je glavni krivec trgovec in bankir, ker ji je posojal denar in za to računal oderuške obresti. Jaz pa sem sprva bil mnenja, da je kriva – usoda. Ampak ... ampak ... Morda nič od tega ne drži. Njen mož sem bil. In služabnik njeni lepoti. Verjel sem vanjo, bolj kot je ona verjela vase. In vem, bili so trenutki, ko bi moral nastopiti kot mož, a nisem mogel. Moral bi kaj narediti. A kako naj bi dvignil glas na žensko, ki sem jo oboževal kakor boginjo? Bal sem se, da je ne bi oskrnil. Ali me je Emma ljubila? Ne, ampak si je vsaj prizadevala, da bi me vzljubila. To vem. To zdaj vem. Da je bila ostudna, pokvarjena in podla, da je bila pošastno bitje z izprijeno domišljijo?! Prosim vas! Ponosen sem, da sem bil mož te ženske! Jaz, Charles Bovary, sem bil mož Emme Rouault. Jaz, majhen človek. Skromen človek.

Mrtev človek. Tako majhen sem, da bog ni niti opazil, da me ni. Majhen, skromen in mrtev. Zato vam povem tole: zakaj ne sodite meni? Zakaj ne sodite meni? Ker sem premajhen. Preskromen. Sodite mi. Sodite mi, ker sem nedolžen. Mar ni mogoče soditi nedolžnosti? Ljubil sem Emmo. Ljubil sem jo. Ljubil, ljubil, ljubil sem jo. Mar je ljubezen vse, kar človek potrebuje? Ljubil sem jo. Jaz sem potreboval to, da jo ljubim. To je bila edina stvar v mojem majhnem, skromnem, nedolžnem življenju, ki je bila močnejša od moje majhnosti. Od moje skromnosti. Od moje nedolžnosti. Razumite vendar, kriv sem. Moja krivda je majhna. Moja krivda je nedolžna. Ampak kriv sem. Kriv sem, ker sem naredil vse, da bi bil še manjši in bolj nedolžen.

Mi, majhni, smo krivi. Mi, nedolžni, smo krivi. Kriv sem. Sodite me.

Charles se vrne na svoj stolček in zakoplje obraz v dlani. Pavza.

LEKARNAR

Torej, vi ste mnenja, da mrtev človek ... kaj? Gre k bogu na spoved?

ŽUPNIK

Kakopak. No, najprej se malo namaka v omaki iz lastnih grehov ... kajti vsak človek je grešen.

LEKARNAR

Kakšna grandiozna, bedasta, kruta in smešna beseda. Bog.

ŽUPNIK

Da bi razumeli to besedo, bi morali najprej verjeti.

LEKARNAR

Verjeti? V kaj? V besedo, ki je ne razumem.

ŽUPNIK

To ni samo beseda. To je – moč, previdnost ...

LEKARNAR

Dajte no, lepo vas prosim! Vi govorite o božji previdnosti in nebeški dobroti. Niti najmanjšega razloga ne vidim, da bi vam verjel. Veste, kako si jaz predstavljam tega vašega boga? To je nekdo, ki se zabava s preizkušanjem ljudi, da bi videl, koliko trpljenja lahko prenesejo. Mar ni ta vaš bog neumen in krut, kot otrok, ki žuželki odtrga najprej krila, potem pa še nožice in na koncu glavo, čeprav ve, da bo zaradi tega poginila? Bog?! Ta beseda se uporablja le kot izgovor za človeško neumnost. Ampak, saj vas razumem. Veste, preden je razumel znanost, je človek moral verjeti v boga. In vi ste ta človek.

ŽUPNIK

Kateri človek?

LEKARNAR

Človek, ki ne razume znanosti.

ŽUPNIK

Vi ste človek, ki ne razume religije.

LEKARNAR

Pač, razumem jo. To je, kako bi rekel, neumnost.

ŽUPNIK

Vaše prepričanje in znanstvena samovšečnost ... to je ničevost nad ničevostmi.

LEKARNAR

Takole vam bom povedal: če je bil nekoč bog tisti, ki je vse vedel, prav vse, je danes človek tako napredoval, da se približuje temu znanju. Bog je beseda za znanje.

ŽUPNIK

Ravnokar ste rekli, da je to beseda za neumnost.

LEKARNAR

Ko sem rekel, da je bog beseda ...

ŽUPNIK

Prosim vas, da ne izgovarjate več te besede!

LEKARNAR

Človek bo nekega dne vedel vse, za kar ste vi domnevali, da je vedel ... ta vaš ... (nekaj zamomlja)
To sem hotel reči. In od tega znanja bo imel samo koristi, za razliko od vas, ki vam božje znanje bore malo koristi.

ŽUPNIK

Opozarjam vas!

LEKARNAR

Prav, prav ... Vidite, vaše neznanje vas dela agresivnega.

ŽUPNIK

Zaboga, gospod, dve trupli imate pred nosom!
Pokažite malo spoštovanja in me pustite, da pomolim za njuni duši.

(poklekne pred Emmo in začne moliti)

Gospod, ti nisi Bog mrtvih, ampak živih ljudi.
V tebi živijo vsi, ki si jih poklical k sebi.
Spominjamo se vseh rajnih, ki smo jih ljubili,
s katerimi smo živeli.
Z njimi nas povezuje tvoja dobrota,
s katero ljubiš nje in nas.
Pred teboj se spominjamo vseh umrlih,
Vseh pozabljenih in zabrisanih imen.

Umrlih, ki jih nihče ne objokuje,
pogrešanih, katerih usoda nam je neznana,
obupanih, ki so si vzeli življenje,
vseh tistih, ki so jih ljudje umorili.
Vemo, da so v tvojih rokah, in te prosimo:
Sprejmi vse med svoje srečne otroke.

LEKARNAR (*poklekne pred Charlesom in
ga začne otipavati – sklepe, noge, bedra ...*)

Upam, da je g. Bovary svoje telo podaril kakšni
bolnišnici. Saj je umrl zdrav. Škoda bi bilo tega ne
izkoristiti. Kar se tiče gospe ... dvomim, da bi bila
uporabna. Telo polno arzenika ... Morda pa bi se le
dalo uporabiti ... za odganjanje ...

*Emma začne kašljati. Vsi otrpnejo. Emma se zravna in zmedeno gleda
okrog sebe. Bleda je in utrujena. Charles steče k njej.*

CHARLES

Emma! Emma!

Emma stegne roko proti njemu kot znak zavračanja. Postavi se na sredo odra
in začne peti.

BLAZNOST

EMMA (poje arijo Lucie iz opere Lucie de
Lammermoor III del, VI prizor)

Le chant de la fauvette au fond des bois résonne!...

Tressons ma couronne...

Quelle douce harmonie! elle descend du ciel...

C'est l'hymne des noces... -- L'autel

Pour nous s'apprête... O délice! Le

bonheur dans mon âme a versé son calice.

L'autel rayonne... un doux parfum dans l'air.

Se respire. Voici le prêtre.

A toi ma vie, et tout mon être!

Conduis-moi par la main, ô mon Edgard si cher!

LEKARNAR, ŽUPNIK, CHARLES

D'un Dieu vengeur, que son bon ange
Apaie le courroux.

EMMA

L'azur sans mélange
Vous brillerez pour nous,
De mon bonheur un ange
Du ciel serait jaloux.

 Invalid signature

X npt

nebojša pop-tasić

Signed by: Nebojsa Pop Tasic